

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyedévre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lap szerkesztőségéhez (IV. Lövész-utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest, 1882.

12. szám.

Márczius 23.

Em l é k e z é s.

— Születésem napján. —

Fiam, mondád gyakorta jó anyám,
Az élet terhes és nagyon nehéz.
Hogy mily göröngyös, durva rajt' az út,
Megérzed, hogy ha küszöbére lépsz.
Nehéz az élet útja gyermekem —
Göröngyein hány ember fenekad . . .
Mondád gyakorta; én csak most tudom,
Hogy szentírás volt mindenik szavad!

Szelid öledben fürtös homlokom
A mig nyugódtan megpihentetém,
Boldogságomnak álma hímezé
Örömvirágít lelkem szép egén.
S ez álom, én hívém, örök leend,
A melynek léte meg sohísem szakad,
De hajh, megérve, ezt is most tudom,
Hogy szentírás volt mindenik szavad!

Ki hitte vón', hogy lelkem szép egén
Már a valónak égő napja kél;
Ki hitte vón', hogy álmom oly rövid;
Hogy szertetépi bűnös szenvedély.
Ki hitte volna lágy öledből, hogy
A sors szele oly gyorsan elragad . . .
Ki hitte volna mindezt —? most hiszem,
Hogy szentírás volt mindenik szavad!

Gondoltam vón', a boldogság kora,
Mely itt e földön nekem feltűnik
Még jó anyánk ölében is, hogy oly
Hamar tűn el, hogy oly nagyon rövid?
Ki hitte vón', hogy búcsúcsók csak ez,
Melyet az Isten földi utra ad . . .
De most tudom már, lelkem jó anyám;
Mert szentírás volt mindenik szavad!

Nehéz az élet, elhiszem nehéz,
S hogy útja sziklás, azt is jól tudom,
Biztos kezekkel a ki átvezet,
Ki az anyám, e szikladús uton?
»Szelid ifju gyöngéd karjain
Visz át ez úton, csak bizd rá magad! . . .
Mondád anyám, de most tudom csak én,
Hogy szentírás volt mindenik szavad!

Szelid ifju, mint az égi hold,
Szemén az olthatatlan égi láng,
Biztos kezekkel visz ez utakon
S vigyázva nézdel folyton ő mi ránk.
Ha megbotolva, vagy elesve bár,
Szívünk sebéből forró vér fakad,
Gyógyvirt hoz ő, a hitnek angyala
Mint rég megmondá jó anyám szavad!

Nehéz az élet útja jó anyám,
Sötét homály borong örvényein;
S oh mondd, ki gyújt világot én nekem,
Ha fájó lelkem körbe széttekint?
. . . »Ne félj ez éjtől, csak előre nézz
S derengő fényt látsz mit egy csillag ad! . . .
Mondád tovább, de én csak most tudom,
Hogy szentírás volt mindenik szavad!

Csillag, egy szende, tiszta, mint szemed
Fölöttem örködő tekintete,
Szelid sugárral űzi a homályt,
Mit bűneimnek éje hinte le.
S e szende fénynél bizton lépek én;
Mert tisztán látom élet-utamat.
Fölöttem rezg a remény csillaga,
Mint rég megmondá jó anyám szavad!

Nehéz, sötét az élet-út anyám
S kopár, sivár sziklák között megy át,
Ki hint virágot mégis itt elém
S ha nincs madár, kinek hallok dalát?

... »Nap kel föléd, mely még a szirten is
Virágokat kelt és sugára dalt,
Mint Memnon szobra szirtes kebelén: ...
Mondád anyám s én hallgatám szavad.

Nap, oh igen, egy bűv-sugáru nap
Örök tavaszt hoz itten én fölém
S a szirteken bűvös danát fakaszt,
Mit egykor hallék jó anyám ölén.
Napom mosolyogva biztat s mosolyán
Lelkemben egy új élet-vágy fakad;
Mert hát e nap az égi szeretet,
Mint rég megmondá jó anyám szavad!

Nehéz az élet, mondád jó anyám,
És útja olyan szirtes és köves;
Nehéz az élet lelkem jó fiam
De te ne félj, csak higyj, remélj s szeress!
Nehéz az élet, így majd könnyű lesz
És béke, áldás körzi utadat! ...
— S én most tudom már, drága jó anyám,
Hogy szentírás volt mindenik szavad.

Kalocsay Alán.

A rejtély.

(Egy falusi lelkész naplójából.)

— Vége. —

— A mi Alsoki Pált illeti — Isten boesássa meg vétkét — eleget bűnhődött az már e földön is. Ismeretes ön előtt, tisztelendő atyám, borzasztó életmódja. Igaz, a rablott pénz gazdaggá tette őt, de hogy mennyit szenvedett lelkiismeretének furdalásaitól, azt a halandó ember nem is képzei!

— És mi okozta, hogy gyilkosságba esett? talán szükség, nyomor vitte reá?

— Dehogyan! Alsoki Pál jómódu, vagyonos ember volt mindenkor, ha voltak is néha veszteségei, — de kinek ninesenek veszteségei az életben?! — könnyen kiheverte azokat; fával, gabonával kereskedett, a szomszéd városban különféle vállalatokban vett részt és többnyire szerencse kísérte lépteit. Nem szükség, nyomor vitte őt a gyilkosságra, hanem határtalan pénzvágya, és büszkesége: a vidék leggazdagabb embere akart lenni, azzá is lett, de mily áron?! Az elkövetett gyilkosság után csapásra csapás érte őt; egyetlen fia hirtelen meghalt, felesége — áldott jó asszony! — nem sokára követte őt a sirba, mondják: hogy fia utáni bánatában halt meg, vagy talán azért, mert sejtette, mi uton-módon jutott férje ura a sok pénzhez, ki tudná megmondani?

— És az öreg nem gyanította, hogy kend tudomással bír az elkövetett gyilkosság szerzőjéről, hogy mintegy tanuja volt gaz tettének?

— E kérdésre nem tudok felelni: elfogadásom és bebörtönöztetésem körülményei tudtára adhatták, hogy ismerem gaz tettét, hiszen a kihallgatás alkalmával a törvényszék előtt őszintén, nyíltan bevallottam, hogy a gyilkosság elkövetésekor a gyilkosság színhelyén jelen voltam, de mivel csak ártatlanságomra hívatkoztam és senkit sem vádoltam, ebből valószínűleg azt következteték, hogy a gyilkost nem ismerem, megnevezni nem tudom. Mikor

pedig a fogságból kiszabadultam, a hol lehetett, kitért utamból, nem találkoztunk egymással többé, nem beszélünk egymással egyszer sem.

— És Katicza hogyan viselte magát kend iránt? ő is épen úgy megvetette kendet, mint a többiek?

— Talán még jobban! úgy látszik, szégyenlette magát, hogy előbb szeretett, most annál jobban gyűlölt.

— És e megvetése, gyűlölete, nem ösztönözte kendet bosszúra, hogy felfedezze az igazi gyilkost?

— De igen, egyszer életemben — és itt elhallgattott, láttam, hogy küzd magával a szegény ember, valljon elmondjon-e mindent? úgy látszott, életének e szaka igen keserű emléket hagyott hátra; de erőt vevén magán, imigyen folytató beszédét.

— Igen egyszer és pedig Katicza esküvő-napján, mintegy három évvel az elkövetett gyilkosság után. Halmosi Ferencz ez időben birtokot vett és letelepedett falunkban: derék, szorgalmas, becsületes ember volt, annak tartotta mindenki a faluban; csakhamar szemé vetette a gazdag leányra, megkérte kezét, és Katicza férjeül választotta a esinos, derék férfiut. A lakodalomra csak kevés vendég volt hivatalos, a menyasszony akarta ezt így, de annál több kíváncsi tódult a templomba: engem nem annyira a kíváncsiság, mint inkább a dacz vezetett oda, meg akartam mutatni az embereknek, hogy Katiczát rég elfeledtem, s hogy közömbös előttem, bárkihez is megyen feleségül, pedig úgy vértett a szívem, a mint a templomhoz közeledni láttam őket! Mikor Katicza a templom küszöbét átlépte, és engem észrevett, szeme villámot szórt felém, fejét magasra emelte, ajkait felbiggyeszté és kimondhatatlanul megvető tekintetűt vetett reám. E pillanatban vad keserűség szállta meg lelkemet, azt sugta a fülemben: »állj bosszút elvesztett boldogságodért: s már-már Alsoki Pálra akartam rohanni és őt megragadva, felkiáltani: »ime, itt áll a valódi gyilkos, gyilkosa egyszer s mindenkorra az én boldogságomnak, életemnek de e pillanatban az orgona megszólalt, és én e hangokból azt véltem kiérteni: »hallgass a leány iránti szeretetből: lehajtott fejemet és észrevétel nélkül távozám a templomból.

Ez utolsó szavakat már alig hallható hangon mondom, észrevettem, hogy a beszéd nagyon kifárasztja és tekintettel beteg állapotára pihenést ajánlottam neki.

— Mindjárt végére jutok elbeszélésemnek — viszonzá nyugodtan — állapotom rosszra nem fordulhat és önnek, tisztelendő atyám, mindent kell tudnia. Több év mult el Katicza férjhezmenetele óta, helyzetem mindig ugyanaz volt, a falubeliek mindnyájan egyenlő megvetéssel, Katicza engesztelhetetlen gyűlölettel viseltettek irányomban, mint valami bélpoklost, került mindenki, de főképen volt menyasszonyom: Halmosi Ferencz né asszonyom, és én nem egyszer azt gondoltam magamban: »te nagylelkű oktalan, miért tőröd e nő durva modorát s sértő megvetését, hiszen csak egy szavamba kerül és szerepet cserélünk, ő lesz megvetett és én a becsült?« de e keserű, bosszúra ingerlő szózat csak olyankor hallatta szavát, mikor vele véletlenül találkoztam és egész gyűlöletét tekintetével, sokszor másokhoz intézett szavaival velem éreztetni nem átalotta; de egyébkor csendes megadással viseltem sorsomat. Azután leg-

idősb gyermeke: Mariska leánya, kit tisztelendő atyám épen azt imént említett, sajátzerű, természeti ösztönnél fogva vonzódott hozzám, már gyermekkorában, ha anyja nem volt vele, Péter bácsinak szólított és eleseveget velem, később felserdült leány korában is, ha csak tehette, megszólított s elpanaszolta kis bajait, elmondta örömeit és én úgy megszerettem e gyermeket, hogy ha anyja még százszorta nagyobb gyűlölettel viseltetett volna is irántam, megőriztem volna a titkot, csak hogy e kedves gyermek ment maradjon minden szenvedéstől; előbb az anya, most leánya kedvéért hallgattam, türtem sorsomat, néha ha a keserűség nagyon elfogott, a borba fojtottam bánatomat; a többit úgy is tudja tisztelendő atyám . . .

Itt elhallgatott, a hosszas beszéd majdnem teljesen kimeríté erejét, szeméit behunyta és arca a halottéhoz hasonló halványságu lett. Én a hallottak felett elgondolkodtam, és ha már előbb sajnálkoztam szegény Péteren, egykori pajtásom és iskolatársamon, most mint egy ókori hőre csodálattal tekintetem, ki szerelmének mindenét, életét, becsületét feláldozta! Milyen az emberi sors! Vagy negyed-óraig tartó pihenés után Péter felnyitá szemét és kezemet megfogva újra megszólalt:

— És most utójára, egy kéréssem van tisztelendő atyám . . .

— Mi az Péter? mondja ki bátran — szólék hozzá nyájás hangon.

— Az öreg Alsoki meghalt, a való felfedezése neki már nem árthat többé, azután nem is az ő kedvéért hallgattam eddig is; de Katiczának még sok éve van hátra, még soká fog élni, és egész élete meg lenne mérgezve, ha megtudná, hogy atyja haramia gyilkos volt. Azért kérem tisztelendő atyám, vegye a mondottakat úgy, mint utolsó gyónásomat; de mégis szeretném, ha Katicza valami más uton-módon tudomására jutna ártatlanságomnak; hogyan? azt tisztelendő atyám jobban fogja tudni, mint én. — Én ugy sem élek már soká, s ha meghaltam, talán hitelt fog adni a haldokló végső szavainak, és meggyőződve ártatlanságomról, emlékemet nem fogja átkozni és gyűlöletével még a sirba is kisérni. Én vigasztaltam tehetségem szerint és megígértem neki, hogy mindent el fogok követni, hogy ártatlansága köztudomásra jusson.

Néhány óra-negyed mulva beléptek az orvosok, hogy a szükséges műtétet végrehajtsák. Mielőtt ágyától távoztam, megfogtam Péter kezét s így szóltam hozzá:

— Én a műtét eredményét bevárom, és ha az orvos urak megengedik, hazautazásom előtt még meglátogatom; hiszem, hogy még látni fogjuk egymást.

— Ott fenn tisztelendő atyám — szóla gyenge hangon — köszönöm hozzám való jóakarátát, Isten áldja meg érte — köszöntse Mariskát . . . és Katiczát is . . .

Könyvelt szemekkel hagytam el a szobát . . . Mikor más nap reggel a kórházban megjelentem, az orvos azon szomorú hírrel fogadott, hogy Péter éjfél után csendesesen az Úrban elszenderült és a jobb, boldogabb hazába költözött. A műtét megtörtént, lábát levágták, de a szegénynek teste sokkal inkább el volt gyengülve, semhogy a műtét fájdalmas következményeit ki bírta volna állani. Nyugodjék békével!

VI.

Itthon vagyok ismét, itt ülök dolgozó-szobámban az íróasztalnál és elgondolkozom, mily változó az emberi sors! Az emberek itélete legtöbb esetben hamis alapokon nyugszik, saját egyéni érdeke szerint jutalmaz vagy büntet, dicsér vagy kárhoztat az ember. »Ne ítéljete, hogy meg ne ítéltessetek« mondá isteni mesterünk, de vajmi kevesen vagyunk, kik felebarátunkal szemben ez isteni tanácsot követjük!

A szerencsétlen Péter esete és halála szomorú érzelmekkel töltötte el a szívemet, módokról gondolkodtam, miként lehetne ártatlanságáról a falubelieket meggyőzőm, a nélkül, hogy az egész gyilkossági bűnesetet felfedezem. Péter ugyan csak azt óhajtott, hogy csak egykori menyasszonyát, kivel egy hosszú boldog életről álmódzott, térítsem jobb véleményre, de én ugy voltam meggyőződve, hogy a szerencsétlen ember emlékének tartozom azzal, hogy mások is, főképen azok, kik durva, visszataszító modoruk által leginkább elkeserítették a szegény ember életét, most annak ártatlanságáról, majdnem ember fölötti áldozatáról, melyet boldogtalan szerelmének hozott, tudomást vegyenek. Úgy hittem, hogy a szószéken alkalmas helyen való beszövés által eleget teszek utolsó óhajlásának és egyzersmind megnyugtatom lelkiismeretemet.

A reá következő vasárnapon szent beszédem alapjául a nyolcadik isteni parancsolat vettem fel, és ügyes fordulattal Péter sorsát beleszőttem, s valódi meggyőződés hangján szólottam híveimhez, lellem mélyéből jöttek a szavak, úgy vettem észre, hogy alig volt valaki hallgatóim közül, kinek szeme szárazon maradt volna, mikor Péter utolsó óráit. Istenbe vetett bizalmát és alázatos megadását vázoltam. Azonban szavaim senkire se voltak oly hatással, mint éppen Halmosi Ferenczné asszonyomra, ki szent beszédem végeztével ájultan rogyott össze a padban, melyben ült és végighallgatta a szent beszédet.

A következő napokban többször volt alkalmam meggyőződni, hogy szavaim nem hullottak a sziklára, sem az ut szélére, az emberek véleménye megváltozott, és pedig a szerencsétlen Péter javára.

A mi pedig Halmosi Ferenczné asszonyomat illeti, ennek lelki állapota napról napra szomorubb lett, búskomorsága teljesen erőt vett rajta, nem szólt, nem beszélt senkivel, a falubeliek szivökből sajnálkoztak a szegény lelki beteg, mert szerették őt, és meg is érdemelte, mert jó, derék asszony volt. Búskomorságának valódi okát az emberek közül senki sem tudta, nem is gyanította, és én óhajtottam is, hogy ne tudja, ne is gyanítsa senki.

Minthogy Halmosi Ferenczné asszonyom atyja halála óta szándékosan került, nem toladtam körébe, várakoztam, míg ő maga felkeres vagy magához hivat, várakozásomban csalódtam. Annyit tudtam meg, hogy állapota napról napra rosszabbá lesz, és hogy az orvos, ki több ízben meglátogatta, oda nyilatkozott, miként a legrosszabbtól lehet tartani. Férjén kívül senkit sem bocsátott magához és gyermekeit sem igen szivete maga körül.

Igy mult el néhány hét, mikor egy este Halmosi

Ferencz bíró uram a szobámba lépett. Igen izgatottnak látszott és szeméi vörösek voltak a sírástól.

— Tisztelendő atyám! — szóla, és alig birta viszatartani könyeit — az orvos épen most távozott és utolsó reményemtől is megfosztott: a szegény asszony betegsége gyógyíthatatlan, az örültek házába kell adnom őt. Az orvos azon egy vigasztalást tartotta fenn számomra, hogy a szegény asszony testi szervezete annyira elgyengült, hogy nem sokáig viszi az életet... Tegnap este először mutatkozott rajta jele az örültség dühének és e perczben azt is megtudtam...

Itt elhallgatott, magával küzdött, hogy folytassa-e beszédét és nagyokat sohajtott. Én időt akarván neki engedni a magábaszállásra, az ablak felé fordultam és az utcára tekintettem.

— Ismeri-e tisztelendő atyám a szegény asszony betegségének valódi okát?

— Igen, ismerem — feleltem nyugodt, határozott hangon.

— És mióta tudja azt?

— Azon éjjel, melyen apósa meghalt, sejtettem azt, a szerencsétlen Péternek pedig halálos ágyán tett vallomása bizonyossá tett arról.

— Ő tudta, ismerte a valódi gyilkost és mégis hallgatott! kiáltott fel Halmosi Ferencz uram a megdöbbenés, a csodálkozás hangján.

— Igen, ő hallgatott és pedig önnek szerencsétlen neje és leánya iránti szeretetből: jó szíve nem engedte, hogy a felfedezés által azoknak fájdalmat okozzon.

A bíró két tenyerével elfüdü arczát és keservesen sirt.

Nyugodtan engedtem folyni könyeit, tudtam ha kisírta magát, szíve enyhülést fog találni a hullatott könyekben.

— Vegyen példát a szerencsétlen Péteren — szólék hozzá hosszabb idő mulva, mikor láttam, hogy szűnik fájdalma — és megadással, Istenbe vetett bizalommal viselje nehéz sorsát.

— Én tisztában vagyok magammal — szóla, szeméből kitörölve könyeit. — A mi pedig azon pénzt illeti, mely apósom után reánk maradt, s melynek csak érintése is kezemet égetné ezentul, annak legezészerűbb felhasználását és hová fordítását tisztelendő atyám önmre fogom bízni: elvállalja e súlyos feladat teljesítését?

— Igen, — szólám, mintegy elismerő hangon megragadva mindkét kezét — a pénzt vagy a meggyilkolt kereskedő örökeinek ki fogom szolgáltatni, vagy ezek hiányában, valami ájtatos alapítványra szentelni... De ön bíró uram! Ön mit fog csinálni?

— Mondottam, én tisztában vagyok magammal, mihelyt mindent rendbehoztam, eladom itteni birtokomat, és oly vidékre költözöm gyermekeimmel, hol senki sem ismer, és hol új életet fogunk kezdeni.

Elváltunk és pedig — — — örökre.

Halmosi Ferencz elköltözött a vidékről és soha hírét se hallottuk többé.

Kürcz Antal.

A végzetteljes bankjegy.

Angol humoreszk.

— Folytatás —

Bibb keze reszketett, midőn a borítékot fölívágta. Egy levélke esett ki belőle. De oh! mily boldogság! az irás nem a szigorú főnöké: a sorok női kézvonásra valának. Mohón nyelte a sorokat, s minden új szóra, melyet olvasott, fölvillogtak szeméi. A levélke így hangzott: »Sárkány-körut 38. sz. kedden este. Schulze és Müller bankár uraknak! Olvastuk fölszólításukat a »Napruforgó« reggeli számában, s miután unokahugom csakugyan fekete selyemruhában egy ötszázfrankos bankjegyet váltott önöknél, fölkérem, szíveskedjenek egyik bolt-segédjüket hozzám küldeni s megüzenni, hogy mit akarnak tőlünk. Alázatos szolgálója. Knackfusz Szibilla.«

Silvander Bibb örömben szeretett volna a fején táncolni. Bosszanthatta volna ugyan a »boltsegéd« ezim, melylyel Knackfusz Szibilla egy bankház hivatalnokait illette, de öröme megbocsátotta ezt a sértést.

Bár Bibb ur különben komoly, hallgatag, sőt mormogó és goromba szokott lenni, ma egész örömevel szórta nem annyira szellemes, mint inkább régi, elesélt élezeinek röppentyűit, elannyira, hogy kartársai bámultak, sőt fejesóválva hallgatták a rég kialudtnak vélt tűzokádó kitöréseit. Még a kalauz is az omnibuszon, mely őt a Sárkány-körutra vitte, feltűnőnek találta Bibb hóbortos magaviseletét s aggodva esóválta a fejét.

Bibb leszállott az omnibuszról s igyekezett a sárkány-köruti 38. sz. ház emeletébe. Meglehető sokáig kellett szaladgálnia, míg a ház számát megtalálta, mert a számozásban példás rendetlenség és zavar uralkodott; némelyik házon három szám is volt, némelyiken pedig egy sem. Végre dobogó szívvel a keresett ajtó előtt állott. Pillanatra elfogódottá tette a bizonytalan várakozás a történendőkkel szemben. Vajjon a selyemruhás fiatal hölgy fogja-e az ajtót neki kinyitni? Vagy csak az üvegajtó függönye mellől fogja-e nézni, hogy ki csöngetett, s ha megpillantja, nem maga nyit ajtót, hanem a eselédet küldi.

Bibb csöngetett végre. Várakozásteli szünet. — Azután egy női hang volt hallható, mely a eselédet szidta, miért nem nézte még meg, hogy vajjon ki jött. És azután hallá, a mint ugyanez a hang, azonban egy harmadik személynék, mondta, hogy az ajtó előtt egy különös kinézésű ember áll, alkalmasint az adóvégrehajtó. Bibbnek a vér az agyába szállott. Ő adóvégrehajtó? Legszebb ruhájában s egyik legujabb kalapjában adóvégrehajtóhoz hasonlítana ő? Ez mégis borzasztó dolog lenne! — Az ajtó kinyilt és — egy meglehetősen piszkos nőcseléd nézett ki az ajtónyíláson.

»Itthon van Knackfusz asszony?«

»Talán Knackfusz kisasszonyt keresi? Itthon van. Mit akar maga?«

Bibb önértét ezen megszólítás nagyon sértette. Így szólítják meg a Müller és Schulze cézég egyik hivatalnokát? Így szólítanak meg egy férfit, kinek bepillantása van a város első nagyjainak vagyoni viszonyaiba? kinek kezén évenként milliók fordulnak meg?

»Tudja meg, rivallt Bibb a szolgálóra, megvető pillantással mérve őt végig, — tudja meg, hogy én bankár vagyok.«

A szolgáló úgy megijedt ezen mindenesetre nem hidegen mondott szavaktól, hogy ijedtében alig tudott annyit mondani Bibb urnak, hogy besétálhat. A bankár urat egy balra fekvő szobába vezette, mely félig fogadó-terem, félig ebédlő volt; legalább arra látszott mutatni egy mahagoni pohárszék, melynek tábláján egy rakás félig üres és teli befőtt gyümölcsös üveg volt.

»Kérem bankár ur, tessék egy pillanatig várni, mindjárt hívni fogom Knackfusz kisasszonyt.« E szavakra az ólommadár sebességével kivitorlázott a hoszsú lábu szolgáló.

Silvander Bibb azonban egyedül maradt ott gondolataival, melyek mint illatos rózsaszaluga vették őt körül. Tehát itt lélezgett, itt dolgozott a fekete selyemruhás angyal szétvágott bankjegyeivel? Oh furcsa, boldogító sors, mely ily módon egy lényt kezdett vezetni hozzá, kinek keese az ő vénülő szívével fölvillanyozza, kinek bankjegyei bizonyára nem szorítkoznak egyedül azon összevágott darabokra! És ezen kis szőlővel befuttatott ház a legkellemesebb környéken, alig van husz pereznyre az ő üzletétől, alig öt pereznyre a lóvasut legközelebbi megálló helyétől! Azután ez a barátságos, kedves szoba! és végre a jól rendezett és jól meg is töltött befőtt gyümölcsös üvegek, melyek értelmes gazdaszönyvra vallanak! A kandallónál pedig a dagadó párnaszék Szibilla részére s balra e szék párja! Minden kényelmet lehel!

A szobajátó nyirkorgása kiszakította őt legédesb ábrándozásaiból. Előtte egy érettebb koru női alak állt, bizonytalan korban, magas, sima homlokkal, esigádad, hosszú, vékony, olajos hajfürtökkel, melyek az antik fejnek minden mozdulatára mint ruganyok le s fölgráhtak, egyik szeme megható állhatatossággal a szőnyegek virágaira és leveleire meresztve, a másik az idegent szemlélte. Az egész többi alak azon gyanút keltette, mintha két nehéz súlylyal megterhelt deszka közt meg lett volna préselve, mint a virágokat szokás préselni a növénytárak számára.

Silvander hirtelen fölugrott, ijedten mereszté tekintetét az alakra, mintha valami kísértet lenne.

»Olvastam hirdetését. Megkapta levélkémet, nemde?« kérdé a hölgy.

»Tehát kegyed — kegyed Knackfusz kisasszony?« dadogá a könyvvezető, kinek a keserű csalódás majdnem könyvet csalt szelid halszemeibe.

»Igen, szolgálatjára. Kérem, miféle üzleti dolognak köszönhetem a szerencsét?«

Az üzlet szó visszaadta Bibbnek léleknyugalmat. »Egy fiatal hölgy volt nálam — Bibb, oh gonosz világ! hangsúlyozta a fiatal szót — és a többi között egy ötszáz frankos bankjegyet is váltatott. Midőn ezt utóbb közelebről megtekintettem, láttam, hogy két összeragasztott féldarabból áll, melyek nem egymáshoz valók. Itt tehát félreértésnek kell lenni.«

»Elhozta ön a bankjegyet?«

»Szolgálatjára.

»Kérem, adja ide csak egy perczre.«

Bibb átadta a kért bankjegyet.

»Csakugyan! kiáltott föl a hajadon; ugy van!«

»Mi van ugy?« kérdé Bibb.

»Ez az a bankjegy, melyet unokahugom felváltatott.«

»A kegyed — a kegyed — unokahuga? dadogá Bibb. »Hol van ő?«

»Itt nálam.«

»Láthatom őt?«

»Fölösleges, uram! Ezen dologról adhatok én is önnek fölvilágosítást. Fivérem, ki Hamburgban vagyonomat kezeli, a napokban két darab ötszáz frankos bankjegyet küldött nekem egy levélboritékban. A mint a boritékot hosszában az ollóval fölvtágtam, vigyázatlanul kettévágtam a benne levő bankjegyeket is. Hogy a kárt jóvá tegyem, a felerészeket mézgával szépen összeragasztottam s alkalmasint összetévesztettem a darabokat.«

E szavakkal a szekrényben hosszasan keresgélt, mignem ráakadt egy táskára, melyből egy piszkos, s már fogait mutató pénztárczát vett ki. »Itt van a másik bankjegy! Most már csak tisztába fogjuk hozhatni a dolgot!«

Bibb oda volt a félelemtől és a vágytól. A félelem, hogy távoznia kellend a nélkül, hogy a fekete selyemruhás fiatal hölgyet, kiért szívében epedett, láthatta volna, torkát majdnem összeszorította. Végre összeszedte magát s meglehetősen közönnyel mondá: »De okvetlenül szükséges, hogy a dolog tisztázására kegyed unokahuga egy jegyzőkönyvet írjon alá.« Ez azonban csak pusztá ürügy volt, melylyel a dologban járatlan nagynénit csak lépre akarta vezetni. Látszatra egy papírt is vont elő oldalzsebéből; egy régi szinlapot. És, oh öröm, a kisasszony ráment a lépveszőre.

Helyeslőleg intett fejével, kinyitotta egy kissé a szoba ajtaját s mozdonyfüttyhöz hasonló éles, átható hangon kiáltott be: »Lili! Lili!

(Vége következik.)

T Á R C Z A.

Angelo Mai bibornok születésének évszázados fordulója.

Az isteni gondviselés működése, mely egyeseket előkészít és magasra emel az egyház dicsőségének és az emberi művelődésnek előmozdítására, kevés nevezetes ember életén vonul keresztül oly szemmelkísérhetőleg, vörös fonalként mint ezt Mai bibornoknál tapasztaljuk. Mindenekelőtt ismeretes, mily dicsre tett szert Mai bibornok, betöltve századát nevével, századok óta elveszetteknek hitt művek fölfedőzése és közzététele által.

Született 1782. márczius 7-én, szerény családból Schilpario faluban, a bergamói hegyek lábánál és első tanulmányait Schilparióban és Clusonében, a parr-ei lelkész, Andrea Cossali vezetése alatt végezvén, 14 éves korában a bergamói papnöveldebe lépett be, hol elüljárói belé helyezett reményeinek és várakozásainak fényesen megfelelt erényei és tehetségei által. A bergamói nyilvános könyvtárban van egy kézirat, melyből kitünik, hogy tanára Angelo Mai-t a többi növendékeknek mint a szorgalom és haladás példányképét állította elébe, a papnövelde lelkiigazgatója pedig mint az erények mintáját.

15 éves korában egy három részből álló kis költeményt szerkesztett az Üdvözítő születésére, következő évben pedig egy cantatát és egy sonettet irt gonzagai szent Alajos tisztelőjére. Irodalmi tekintetből ugyan nem bírnak tökélylyel e művek, hanem tanuskodnak a szent érzelmekről, melyek az ifju növendék szívével betöltötték, kiről Niebuhr később azt mondta, hogy isteni ajándékul kapta őt századunk.

1799-ben a parmai hercezségben visszaállítván a Jézus-társaság, Angelo Mai mindjárt be is lépett. Colornóból, honnan a parmai sz. Rókus társasághoz ment és leginkább a görög nyelv tanulmányozásával foglalkozott.

Midőn a Jézus-társaság a nápolyi királyságban is visszaállított, 1804-ben odaküldték őt a szépirodalom tanárául; mikor pedig Napoleon e királyságot elfoglalta, Mai és társai Rómába, onnan pedig Triesztbe mentek, hol nem csak az oklevéltant, palaeographiát, philosophiát, hermeneutikát és különféle más tudományokat tanulmányozott, hanem két más jezsuitától megtanulta a palimpsesták elolvasásának nehéz és fáradságos művészetét.

Palimpsesták neve alatt azon régi könyveket értjük, melyeknek első írásszövege kitörült, hogy helyébe új szöveg írassék. Már Cicero említést tesz ilyen palimpsestákról, a középkorban pedig nagyon is szokásba jöttek erkölcsi és gazdasági szempontokból.

Bármint legyen is a dolog, Angelo Mai födösősége, hogy egy általa tökéletesített sav segítségével elolvasta a palimpsesták kitörült előbbi szövegeit és fényt vetett annyi régi író mindenkorra elveszettnek hitt munkáira és töredékeire.

I. Napoleon egy rendelete, miszerint minden olasz alattvalónak kötelességévé tétetett szülőföldi tartományába menni, megzavarta 1809-ben Mai atya tanulmányait Orvietóban; hanem az is a Gondviselés működése volt.

Mai atya Milanóba jött, s itt két év múlva az Ambrosiáni könyvtárban lett alkalmazva, különösen a keleti nyelvek szakmájában. A tág tér, mit e gazdag, Borromei Frigyes bíbornok által alapított könyvtár nyújtott, mintha csak számára lett volna teremtvé. Nemsokára megkezdte kiadványait, melyek 6 év lefolyta alatt, mint Wiseman mondja, egész áradatát képezték a köteteknek.

Mélyebben a részletekbe itt nem bocsátkozhatunk, mert véget nem ér azon írók száma, kiknek munkáit vagy töredékeit Mai Milanóban és Rómában közölte.

Kiadványainak folyamát 1813-ban Isocrates egy párbeszédének kijavított szövegével és fordításával nyitotta meg; következő évben Cicero kiadatlan töredékeit és 6 eddig ismeretlen beszédét, valamint Caius Grachus egy töredékét tette közzé, kiténtetve magát bírálatának szelleműssége, — fordításainak szépsége — és figyelmet igénylő szerencsés fölfedezései által.

A palimpsesták kiadása 1815-ben kezdődött, Plinius, Isaeus, Plautus, Terentius, különösen pedig Halicarnassusi Dionysius töredékei voltak ezek. — Eusebius Croniconjának két könyve, Virgilius régi magyarázatai, és scholiák az Odysseához. E műveket mindeddig nem ismerték, pedig tudták, hogy az illető codekek palimpsesták, és akárhányszor megfordultak már híres tudósok. — Muratori, Montfaucon, Mabillon kezei közt. Elképzelhetni, mily zajt csaptak e fölfedezések Európában, és mily hírnevet szereztek Angelo Mainak! Ő pedig, míg körülte az egész világ tapsviharban tört ki, ő volt az egyedüli, a ki nem vette tudomásul saját érdemeit és saját dicsőségét; áhitatosan, szerényen munkálkodva, fáradhatlanul, mindig ernyedetlenebbnél dolgozott, a mint évei halmozódtek.

1819-ben, VII. Pius őt a vaticáni könyvtár első őrévé nevezte ki, és fölmentette fogadalmaitól, melyek őt a Jézus-társasághoz fűzték, hogy annál osztatlanabban élhessen kedvenc tanulmányainak.

Milanóban csodálatos dolgokat művelt Mai, de a mit Rómában véghezvitt, azok csodának mondhatók. Fölfedezte Frontonius műveinek egy másik részét, Marc Aurel, Lucius Verus, Antoninus Pius, Appianus kiadatlan leveleit, a sybillai könyvek, Salustius és Homer kiadatlan részeit. Dicsőségét bekoronázta Cicero Republicájának fölfedezése. E mű, melyről annyit beszélnek a régi írók, melyet oly gyakorta idéznek a szentatyák, a 12. század óta teljesen eltűnt, tátongó űrt hagyva maga után. Petrarca, Poggio Bracciolini, Bessarion bíbornok, Sturmus és egyebek mindenütt keresték, de mindhiába! Végre napfényre került a Republica egy palimpsesben, melynek szövege az első Chalcedoni zsinat volt, és egyaránt dicsőséget hozott ugy a modern művelődésre, mint azon papra, ki fölfedezte.

Ezen alkalommal intézte Leopardi Jakab Maihoz azon neve-

zetes költeményét, melyben kortársainak tunyaságát keményen ostorozza.

Hogy az egyháznak, tudománynak és világnak tett szolgálatait kiegészítse, Angelo Mai négy gyűjteményben mintegy negyven nagy kötetet adott ki, melyekben sorban befoglaltatnak minden előbbi felfedezései és kiadványai. Őriási munka, mely beláthatlan terű egyházi és profán tanulmányokról tesz tanúságot, kivált ha tudjuk, mit Wiseman Mai szájából hallott: hogy e szörnyű irattömeget Mai saját kezével írta le mind, s minden egyes művet bevezetésekkel, felvilágosító jegyzetekkel, commentárokkal látott el, valamint hogy egyik, vagy másik keleti nyelvből fordította le classicus latinra.

Mily tevékenység, kitarás és fáradalmak! Legfőbb dísz az azonban e férfiúnak áhitata és szerénysége volt. Szobájában — mint egy életirója közli, — ezerféle kéziratok és könyvek között egy feszület, egy breviarium és egy rózsafüzér volt látható, ő egyedül Istenben kereste a szükséges erőt, hogy kibírja a fáradalmakat, melyeket önként vállalt magára, Isten dicsőségére és embertársai javára.

Az egész ország ismerte már hírnevét, már bíbornok volt, fejedelmek, királyok, császárok és pápák tisztelték őt, és ő mindig szerény maradt. Minden nevezeteb tudós társaság tagjának akarta őt birni: a londoni Royal society arany-érmét küldött neki e felirattal: Palimpsestorum inventori; és mikor 1829-ben az angol parlamentben a katolikusok emancipációját vitatták, egy képviselő kimondta, hogy, bármennyire örül is megszavazhatni, hogy Anglia minden kath. pap előtt zárva legyen, e kizárás alól kivételt akar képezni Angelo Maival. —

A pápák versenyezve halmozták el megfizetésekkel és törekedtek minden módon megkönnyíteni, hogy zavartalanul foglalkozhassék tanulmányaival. Prae latus 1820-ban, Sz. Péteri kanonok 1822-ben, a Propaganda tanulmányi felügyelője 1828-ban, apostoli protonotarius 1830-ban, a Propaganda titkára 1833-ban lett. Bíbornokká 1838-ban nevezetett, egyedülleg a híres Mezzoiantival, ki közmondássá lett a sok nyelvbeszélés terén. Angelo Mai meghalt 1854. sept. 9-én Albano közelében, minden vagyonát a Schilparioi szegényekre hagyván. A pápa maga is eljött temetésére, sz. Anastasia templomban.

Hogy megérthessük a nagy férfiú lelki emelkedettségét, hogy meg legyen fejte a kérdés, honnan merítette az erőt folytonos kitaró munkásságaihoz, elég az önkészített sírfeliratot elolvasni, mely sírjára van vésvé:

»Qui doctis vigilans studiis mea tempora trivi,
Bergomatum soboles, Angelus hic iaceo.
Purpureum mihi syrma dedit, rubrumque galerum
Roma: sed empireum das, bone Christe, polum.
Te spectans longos potui tolerare labores,
Nunc mihi sit tecum dulcis et alta quies.«

a mi magyarul körülbelül ezt jelenti:

Éjt s napokat a komoly tudománynak szánva ki tölték.
Gyermeke Bergamonak, — Angelo, — nyugoszom itt.
Róma uszályt, bíboros pompát és főpapi fejűt
Nyujta: te, Üdvözítőm nyujts nekem égi babért!
Görnyedező vállam új erőt nyert, rád ha tekinték;
Enyhületet s békét, Istenem, esdek imár!

G.

Fiuméből.

(Érkezés Fiuméba. — Néhány vonás a fiumei kikötőről.)

Az utolsó állomás (Buccari — Bakar) neve elhangzott, a delnicei rekedt csengetyű csörömpölése még mindig fülünkben csengett, s nem is mult el, míg a Quarnero királynéját, a magyar korona gyöngyét nem üdvözölhettük.

A Karszt szürke köveire, a mérföldekre terjedő élettelen, szomorú kisebb-nagyobb kőtörzslaszokra csak kedvetlenül s lehangelva gondolhat az, ki a Balaton hesperusi oldalát szemlélte; kő, kő és ismét kő. S ha az utazó itt-ott nyomorék bár, de zöldelő olajfácskát megpillant, kedélye ébred, mint a kimerült pusztai vándoré, ki a homok-hullámok között egy víztócsát pillant meg.

Négyezer-ötször visszahangzik a gépezet fütttyentése a hegyfalakon, s ha a vonat elhaladt, megszűnik az egyetlen mozgás, mely e köveket halotti csendjökben háborgatta.

A napsugár százszor is megbotlik, míg göröngyös útján a talajra ér, nem esoda tehát, ha e fölötti boszuságában még erősebben kinozza a szerencsétlent, kit utja erre vezet.

De legyen elég a szomoruból. Hidd el, kedves olvasóm, hogy mindenkinek, ki e szürke sziklák közt — bár robogó vonaton — elhaladt, élénk emlékében van e vidék, különösen a ropant ellentét miatt, mely közötté és Fiume flórája között van.

Végre perczről-perczre szépül a vidék, fákat már nem szórványosan, de csoportosan bokrokat nem csak a vasuti állomásokon, de mindenfelé, életet is látsz, inkább és inkább pezsgő életet, s midőn a vonat a Fiumara patak vashidján elhalad, egy hosszut füttyül, átfut a város néhány háza alatt egy rövid alaguton, s berobog a fiumei állomásra.

Kevés kivétellel, minden vasuti állomás egyforma: kijárás, bemenet, váróterem, pénztár, a mi fő, csegetyü vagy harang, néhány podgyász-hordó szalag vagy nem szalag légeny, minderről kevés a mondani való. Ha az érkezőnek ismerése van, első kötelessége vendégét a kikötőbe vezetni: nincs irgalom, nincs kegyelem, pihenésről szó se legyen, megfogják a szegény embert, s czipelik a kikötőbe. Mert ilyen kikötőt nem mindennap láthatni.

Délről a Horác legnagyobbat latin költő által is annyiszor emlegetett Adria (Hadria) bős hullámai ellen egy hatalmas gát (hullámtörő) védi a milliókba került kikötőt.

Martinschiza veszteglő intézete mellett, a várostól $\frac{1}{4}$ órányira, Volosca város mellett, ugyancsak $\frac{1}{2}$ órányira vörnyeges sziklák szomoruan néznek a látogatóra, ezred- és századéves testvéreiket elhurezolák a kegyetlen emberek füttyülő hajóikon s feszített vitorlakkal rohanó dereglyeiken, s könyörtelenül belesüllyeszték a város kikötőjébe, hogy őrizzék a seirocco-vihar zavaros morgó hullámaiktól s az éleshangu sibericus boreastól.

Triestben, ha erősebb a vihar, egész catalogus állítható össze a falhoz vert csónakok és hajókról, a kiszakított hajókötő kapcsokról; Fiume hullámtörője elszántan szembe néz az öles hullámokkal, de azokat át nem bocsátja, s míg a hajók a kikötő tükrében nézegetik magukat, hajósaik a parton dolguk után járnak, baj egy sem fog történni hajóikkal, mert mindenki tudja, hogy — a fiumei kikötő biztos.

Kijárása a kikötőnek csak egy van. Itt sietnek be valóságos souverain büszkeséggel az angol gőzös-óriások. Itt az Adria hajózási társulat ugyancsak Angliában született roppant gőzöse; itt a messze Amerikából vagy másfelől megérkezett vitorlások, mintán hónapokat töltöttek ég és víz között, szerényen itt lavíroz be a halász szegényes bárkája, s még szerényebben, de egy szebb jövő reményétől lelkesítve, itt eveznek be a kikötő-építéshez szükséges anyagokat hordó hajók és csónakok.

A kikötőbe nyuló Zichy-molón hatalmas és díszes tárházak állanak. Ezekben van lerakva a liszt, köles és bor, várva az elszállítás napját, hogy külföldön is dicsérhessék Pannonia termő-földje kitünőségét. Ezen molo nyugati részén állanak a Lloyd társaság személyszállító gőzöse, melyek Triesttel, Dalmáciával s a kelettel közlekednek. Tovább nyugatra most épül a Stephania-molo, a Rudolf rakpartról, s ezen a legnagyobb tárház emelkedik. Mindez, mind a negyedik molo (az Adamich-féle) nem is említettem) a közel-jövőben várja befejezését; így aztán el fog készülni a magyar kikötő, mely a külföldiekkel — idegen kapitányok állítása s az összeállítások szerint — dicsérettel kiállja a versenyt.

A kikötő keleti részében tanyáznak a vitorlás kereskedő hajók. Ha azt képzelné valaki, hogy az utleírásokban emlegetett árboez-erdő nem létezik, ajánlanám, hogy tekintsen végig a fiumei kikötő keleti oldalán, s meggyőződhetik, hogy az árboez-erdő létezése nem tagadható. Persze nem olyan, mint a Themse világraszóló partjai között, de ringatjuk magunkat a reményben, hogy idővel még nagyobbodni fog.

Elérve e pontra, még egyszer végigpillantunk a kikötőn, hogy meggyőződjünk a hajók sokaságáról, a sürgés-forgásról, mely ott uralkodik, a folytonos zajról, mely a hajók körül a ki-és behordó népség között kel s meg-megujul, a tompa füttyülésről, mely a Veglia sziget köves partjáig elhangzik s a Cherso hamvas szikláiról visszaverődik, hogy e kikötőnek kereskedelmi forgalma nem megvetendő, hogy ügyes kezelés és vezetés mellett csak emelkedni képes, de süllyedni nem.

Déli 12 óraker a kikötő időjelző ágyuja eldördül, mely: minthogy a tengerészeti akadémia figyelő állomásával villányos összeköttetésben van, egyszersmind megbízható óra-bíráló. A fiumei polgár kiveszi óráját, összevág-e a durranással, aztán kereskedői gyors léptekkel hazasiet, hogy ebédjét elköltse.

De vessünk egy futó pillantást a fiumei kikötő emelkedése és forgalmára a legutóbbi néhány évtized alatt.

A régebbi időkről alig szólunk. Egy tekintélyes földrajzi szótárban azt olvassuk, hogy a kikötőről régi idők óta folyton kedvező vélemény uralkodott. De milyen volt akkor e kikötő? néhány tiz-ölnyi, kövel kerített terület, néhány vitorlás bárka, itt-ott egy fát vagy buzát szállító vitorlás hajó: ez az egész. Fiume a jelen században kezdett nagyobb tekintélyre emelkedni. Napoleon a jelen században mondott felőle kedvező ítéletet, az utolsó pár évtizedben rohamosan emelkedik, most kelté maga ellen Triest irigy pillantásait s méltán.

Magyarországnak egy biztos kikötőre szüksége volt. A »Tengerre magyar« jelszó nem hangzott el a pusztában. Kikötőnek a három város: Fiume, Buccari, és Portoré között lealkalmasabb az első volt, bár természetesen medence nélkül.

E medencét, mely Buccariban gyönyörű, s némileg Portorében is megvan, Fiumében képezni kellett s ez az, mi annyiba kerül. De másrészt a kikötő a másik két városban csaknem használhatatlan lett volna. Például hogy csak két körülményt említsünk, a két városnak édes vize alig van; pedig erre a hajósoknak, kereskedelmi városnak nagy a szüksége; azután, ha északi szél dühöng, mi e vidéken nem a legnagyobb ritkaság, lehetetlen vitorlás-hajónak a kikötőbe bejutni, mely körülmény, minthogy a kereskedelemnek a vitorlás hajók ma is magas rangú tényezői, azt semmi esetre elő nem mozdították volna.

A választás tehát Fiuméra esett, és pedig szerencsésen.

A városnak édes, kitűnő vize bővében, van mit a folyton viruló flóra bizonyít s a gyakori források; tekintélye a kikötő városok között szintén volt valamilyen; a boreas nem akadályozó, mert ügyes lavírozás által legyőzhető: csak egy volt a baj, hogy a kikötőt csaknem alapjából teremteni, készíteni kellett.

A kereskedelmi hajók csakhamar sűrűn látogatni kezdték az új kikötőt: némelyek állami segélylyel, mások önerejükből. A virágzás némileg elkezdődött, a kezdet nehézségei diadalmasan legyőztek. Mi reméljük, hogy a pénz, melybe kerül, bő kamatokkal fogja jutalmazni az országot, s kereskedelmileg a nyugati országok piaczaival egy színvonalra helyezkedik a szép kezdettel nagy reményekre jogosító magyar kereskedelmi város. **B. J.**

 Előfizetési felhívás. A »Kath. Hetilap« april-juniusi negyedévi folyamára 1 forinttal előfizethetni. Bizalommal kérjük t. előfizetőinket, kiknek előfizetésük márczius végével lejár, hogy megrendeléseiket megújítani méltóztatnának. — 4 forintjával még egész évre is előfizethetni.

RÖVID HIREK.

* **Erzsébet királyné ő Felsége** f. hó 16-ikán a legjobb egészségben tért vissza Bécsbe angolországi utjából. Az indóházánál ő Felsége a király és a trónörökös-pár fogadta a felséges asszonyt. A nagy számban összegyűlt közönség lelkesen üdvözölte ő Felségeket s a trónörökös-párt.

* **Legfelsőbb adományok.** A király ő Felsége a bótai r. kath. és a klokočsói g. kath. hitközségnek egyenkint 100 frt iskolaépítkezési segélyt adományozott magánpénztárából.

* **Simor János** bibornok herczeg-primás ő eminentiája legújában 31,200 frtnyi alapítványt tett, oly czéllal, hogy annak kamatai az általa 1879-ben alapított budapest-józsefvárosi hatosztályú leányiskolában működő irgalmas nénékék javadalmazására fordíttassanak.

* **Halálozás.** Csajági Csajághy Márton, Bács-Bodrog megye volt főbírája, hites ügyvéd, földbirtokos és a Szent-Ist-

ván-Társulat alapító tagja f. hó 15-én. hosszas szenvedés és az utolsó szentségek ájtatos felvétele után, életének 79. évében Budapesten jobblétre szenderült. Hült tetemei f. hó 17-ikén nagy részvét közt tétettek a kerepesi úti temetőben örök nyugalomra. A mily hű fia volt az elhunyt hazájának, ép oly hű gyermeke volt az egyháznak is. 1848-ban bácsmgyei főszolgabíró volt, s erélyével és előrelátásával megmentette a kulai csekély számú magyarságot a szerbek támadása elől. Hazafias magatartásáért a szabadságharc után börtönbe vettetett, honnan csak egy évi szenvedés után menekült. Vallásosságának fényes tanujeleiként csak néhány adatot hozunk föl életéből: a hódmezővásárhelyi templomban 3000 forintot sajátjából diszes oltárt emeltetett s fenntartására 1000 forint alapítványt tett. A bácsi templom oltárának helyreállításához tetemes költséggel járult, h.-m.-vásárhelyi tanyáján kápolnát emeltetett, tanyái népiskolát állíttatott, s még kevéssel halála előtt is 40 szegény tanulót ingyen tankönyvekkel látott el. Csajághy Márton a korán elhunyt esanádi püspöknek, Csajághy Sándornak bátyja volt. — Az ö. v. f. n.

* **Passaglia.** a híres volt Jézustársasági atya, visszatért az egyház kebelébe. — **Viktoria angol királynő és a Jézus-rendi atyák.** Viktoria angol királynő f. hó 9. ikén Windsor közelében Beaumont-Lodgeban látogatást tett a Jézus-rendi atyáknál s megköszönte nekik a részvétet, melyet az utolsó merénylet alkalmából iránta tanúsítottak. — **Roppant földrengés** volt Costarica közép-amerikai államban, mely Alajuela, San-Ramon, Grecia és Heredia városokat rombadöntötte; hír szerint több ezer ember vesztette életét. — **Az Aetna** néhány nap óta tüzet és hamuesőt hány, a közel fekvő földeket elborítja s a lakosokat rettegéssel tölti el.
— Tisztelt előfizetőink kényelmére, kiknek előfizetésök márczius végével lejár, mai számunkhoz póstautalvány van mellékelve.

Társulati Értesítő.

A Szent-István-Társulat

folyó hó 16-ikán tartott választmányi ülése.

Elnökölt dr. Tárkányi Béla, apátkanonok, társulati alelnök.

Alelnök mindenekelőtt egy pályázati ügy eredményéről tesz jelentést. Alelnök t. i. az 1880-ki közgyűlésen 100 drb arany jutalmat tűzött ki e tételre: »Adassék elő művelt nagy közönségünk számára, újabb kutfői alapos vizsgálatok nyomán, a kereszténység első korszaka Magyarországbanszent István király koronázásától szent László király haláláig.«

A megállapított határidőig, m. é. decz. 31-ig, a társ. elnökséghez egy pályamunka érkezett illyelgelével: »Haec didicimus, quae didicimus« (S. Augustinus). A pályamű becénének megítélésére az igazg. választmány két pályabírórt kért föl, u. m. dr. Rapaics Rajmond s dr. Czobor Béla egyet. tanár urakat, kiknek a mai választmányi ülésben felolvasott jelentései, némely hiányok elsorolása mellett megegyeznek abban, hogy a mű szép tájékozottságról tanuskodik, egyházas szellemben és könyved modorban van írva, sok helyütt az újdonszerűség varázsával bír, de nem készült, mint kívántatott, újabb kutfői alapos vizsgálat nyomán, tehát a pályázati kérdést teljesen nem is oldotta meg; minél fogva a pályázatra kitűzött díj ki nem adható. Azonban a mű, mint népies olvasmány, a »házi könyvtárba« fölvehető lenne, és ivenkint szokásos módon honorálthatnák, ha szerző

késznek nyilatkoznék a bírálók észrevételeit kellően fölhasználni és kijavítandó művét superrevisio alá bocsátani. — Az igazgató-választmány elfogadván a bírálók nézetét, ily értelemben fog a közgyűlés elé javaslatot terjeszteni.

A titkár jelentette, miszerint az utolsó választmányi gyűlés óta 1 alapító és 13 rendes tag lépett a társulatba, névszerint: alapító taggá lett b. Hornig Károly esztergomi kanonok. Rendes tagok: Straicher Péter högyézi, Wosinsky Mór leányi plébánosok, Bingert János váci növendékpap; Rózsa József várkonyi, Flock Jákó bakai plébánosok, Markus István nagyabonyi plébános, Sagmüller József dunaszerdahelyi, Psenko József szentmihályi káplánok; dunaszerdahelyi egyházkerületi könyvtár, Szabó István polgári tanító, Eleőd Józsa budapesti ügyvéd és gyáros, dr. Horváth Ferenc esztergomi tanár és Leszkay Sándor esztergomi papnövendék.

Molnár Vid Bertalan címz. kanonok, nyug. katonai plébános ur ő nagysága, 500 frtnyi alapítványt tett 4%-os magyar aranyjárdékkötvényekben oly czélból, hogy a bazini, besnyői, moóri, nagyváradi és tatai kapuczinus zárdák mint alapítótágok a társulati tagilletményekben állandóan részesüljenek.

Néhai Csutor János szili plébános a társulatnak 100 frtot hagyományozott.

Az orláthi r. kath. iskola szegény tanulói részére ingyen tankönyvek, az esztergomi ujonan alakult kath. népkör könyvtárának hasznos könyvek s olvasmányok szavaztattak meg.

Olvastatott a pénztári kimutatás, mely szerint a társulat bevétele 1882. január 1-től márczius 16-ikáig 16,931 frt 82 kr, kiadása 15,775 frt 56 kr, pénztári maradvány 1156 frt 26 kr.

Az ügynökségben február havában eladatott 30,021 példány könyv, 507 drb szentkép, 243 darab nyomtatvány. Készpénzben bejött 3676 frt 59 kr.

Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére dr. Czobor Béla és Gervay Mihály tagok kérték föl.

Jótékony adakozások.

A nagybajesi hívek:

A Szent-László társulatnak 5 frt 4 kr

A Jézus sz. gyermekései társulatnak 1 » 20 »

HIRDETÉSEK.

P. Weninger X. F. Eredeti, rövid s gyakorl. szt. beszédek az év minden ünnepére. Ára bérmentesen küldve, (ha az összeg utalványoztatik) — 95 kr.

P. Weninger X. F. Eredeti, rövid s gyakorlati szt. beszédek az év minden vasárnapjára. Ára bérmentesen küldve (ha az összeg utalványoztatik) 1 frt 5 kr. Kaphatók Egerben, Szolcsányi Gyula könyvárúsnál. 3-15

Cs. kir. kiz. szab. cipőgyár. Több kiállításon kitüntetve.

Temesváry Mór,
Budapest,
király-utoza 1. sz.

Eladás nagyban és kicsinyben.

Nőknek.

Eberlasting czugos-topán frt 2.70
Eberlasting czugos-topán
20 cm. magas legf. nemű frt 3.20
Bőr-topánok 20 cm. magas
erős kettős talppal frt 3.20

Uraknak.

Topán chagrin vagy wicksos bőrből erős talppal frt 3.80
Topán borjubőrből erős kettős talppal frt 4.50
Borjubőr vagy bagaria csizma hosszú szárral és kettős talppal frt 9.—
Megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

Bővebb képes árjegyzék kíváratra ingyen. 4-8

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-uteza 13-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest, 1882. Nyomatott az Athenaeum r. társ. nyomdájában (Ferenciek-tere Athenaeum-épület).